

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 11 Απριλίου 2012

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β6,9-13 (Ευότητες 8 και 9)

εἰ δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὐτ' ἀφελεῖν ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης, οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζονται)· ἢ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἔστιν ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική. λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν· αὕτη γὰρ ἔστι περὶ πάθη καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον.

οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφότερα οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. ἢ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἔστιν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ἡ ἔλλειψις [ψέγεται], τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. μεσότης τις ἄρα ἔστιν ἢ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὖσα τοῦ μέσου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- A. Από το κείμενο που σας δόθηκε να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα:

«οἶον καὶ φοβηθῆναι στοχαστική γε οὐσα τοῦ μέσου.»

Μονάδες 10

- B. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

B1. Ο Αριστοτέλης στην προσπάθειά του να προσδιορίσει τη μεσότητα στην ηθική αρετή καταλήγει αρχικά σε ένα δυνητικό συμπέρασμα «*μεσότης ἂν εἴη ἡ ἀρετή*». Στη συνέχεια όμως, υποβάλλοντάς το σε λογικό έλεγχο οδηγείται στην οριστικοποίηση του συμπεράσματός του με τη χρήση οριστικής έγκλισης «*μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετή ...*». Να παρουσιάσετε την πορεία της σκέψης του φιλοσόφου από την εξαγωγή του πρώτου συμπεράσματος ως την οριστική του διατύπωση.

Μονάδες 10

B2. «*τὸ δ' ὅτε δεῖ ... καὶ ὡς δεῖ*»: Ο φιλόσοφος στο χωρίο αυτό προσδίδει δεοντολογικό χαρακτήρα με την επαναλαμβανόμενη χρήση του «*δεῖ*». Ποια ήταν τα κριτήρια των αρχαίων Ελλήνων που χαρακτήριζαν μια συμπεριφορά ηθικά ορθή;

Μονάδες 10

B3. «*...μέσον τε καὶ ἀριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς*». Πώς σχετίζεται το μέσον και το ἀριστον με την αρετή;

Μονάδες 10

B4. Ποια ήταν η αρχική σημασία του όρου «*ευδαιμονία*» και ποια σημασία αποκτά στο φιλοσοφικό σύστημα του Δημόκριτου και του Ηράκλειτου;

Μονάδες 10

B5. α. Για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις να γράψετε μια ομόρριζη στη νέα ελληνική με τις καταλήξεις που σας δίνονται:

ἀμαρτάνοντες: -μα

ἔλλειψις: -μα

ἐστίν: -ικός

ἔχουσιν: -ικός

ἀρετή: -τος

Μονάδες 5

β. Να γράψετε μια ομόρριζη λέξη της νέας ελληνικής, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ἀφελεῖν, κατορθοῦται, προσθεῖναι, ἡσθῆναι, ψέγεται

Μονάδες 5

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δεινάρχου, Κατά Δημοσθένους 55-56

Ἡ βουλή ὧ ἄνδρες ζητεῖ τά προσταχθέντ' ὑφ' ὑμῶν καί ἀποφαίνει τά γεγενημένα παρ' αὐτοῖς ἀδικήματα οὐχ ὡς ὑμεῖς - καί μοι μὴ ὀργισθῆτε - δικάζειν ἐνίοτ' εἴθισθε, τῇ συγγνώμῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ ἀπονέμοντες, ἀλλ' ἀπλῶς τόν ἔνοχον ὄντα τοῖς ζητουμένοις καί τόν ὁποιοῦν ἡδίκηκότα παρὰ τά πάτρια νομίζουσα τόν ἐν τοῖς μικροῖς συνεπιζόμενον ἀδικεῖν, τοῦτον τά μέγала τῶν ἀδικημάτων εὐχερέστερον προσδέξεσθαι. Διόπερ τόν παρ' αὐτῶν ἀποστέρησαντα τό ναῦλον τόν πορθμέα ζημιώσασα πρὸς ὑμᾶς ἀπέφηνε· πάλιν τόν τήν πεντεδραχμίαν ἐπὶ τῷ τοῦ μὴ παρόντος ὀνόματι λαβεῖν ἀξιώσαντα, καί τοῦτον ὑμῖν ἀπέφηνε, καί τόν τήν μερίδα τήν ἐξ Ἀρείου πάγου τολμήσαντ' ἀποδόσθαι παρὰ τά νόμιμα, τόν αὐτόν τρόπον ζημιώσασ' ἐξέβαλε.

ἐπὶ τῷ ὀνόματι: στο ὄνομα

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2 α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

αύτοις: τη γενική ενικού του θηλυκού
 μεγάλα: την αιτιατική του πληθυντικού του ουδέτερου του συγκριτικού βαθμού
 όποιονοῦν: τη δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους
 τόν πορθμέα: την κλητική ενικού
 τήν μερίδα: την ονομαστική ενικού

Μονάδες 5

β. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

τά προσταχθέντα: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής παρακειμένου της ίδιας φωνής
 απονέμοντες: το γ' πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής του αορίστου της ίδιας φωνής
 ζημιώσασα: το β' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του ενεστώτα της μέσης φωνής
 αποδόσθαι: τον ίδιο τύπο της ενεργητικής φωνής
 ἔξεβαλε: το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ίδιου χρόνου και φωνής

Μονάδες 5

Γ3 α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ἀδικεῖν, τῶν ἀδικημάτων, ὑμῖν, τόν αὐτόν

Μονάδες 4

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2012

Ε_3.Αλ3Κ(ε)

β. Ἡ βουλή ὦ ἄνδρες ζητεῖ τὰ προσταχθέντ' ὑφ' ὑμῶν: Να τρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Μονάδες 1,5

γ. ...νομίζουσα τόν ἐν τοῖς μικροῖς συνεθιζόμενον ἀδικεῖν, τοῦτον τὰ μεγάλα τῶν ἀδικημάτων προσδέξεσθαι.: Να τρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

Μονάδες 1,5

δ. ζημιώσασα (πρός ὑμᾶς ἀπέφηνε), τόν τολμήσαντα: Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις μετοχές και να τις αντικαταστήσετε με δευτερευουσες προτάσεις.

Μονάδες 3

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ